

*А.І.Рудич, кандидат економічних наук, доцент
Полтавська державна аграрна академія
Україна*

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Процес аналізу й оцінювання навчальної діяльності студентів передбачає реалізацію таких функцій: виховної, розвивальної, навчальної, діагностичної, стимулюючої, коригувальної, прогностичної, контрольної.

Навчальна функція виявляється в забезпеченні зворотного зв'язку як передумови підтримання дієвості й ефективності процесу навчання, в якому беруть участь два суб'єкти – викладач і студент.

Діагностична функція аналізу й оцінювання знань, умінь та навичок передбачає виявлення прогалин у знаннях студентів. Процес учіння має форму концентричної спіралі. Якщо на нижчих рівнях навчання трапилися прогалини, то буде порушена закономірність спіральної структури цього процесу.

Стимулююча функція аналізу й оцінювання навчальної діяльності студентів зумовлюється психологічними особливостями людини, що виявляється в бажанні особистості отримати оцінку результатів своєї діяльності, зокрема навчальної. Це викликано ще й тим, що під час навчання студенти щоразу пізнають нові явища і процеси.

Виховна функція полягає у впливі аналізу й оцінки навчальної діяльності на формування в студентів низки соціально-психологічних якостей: організованості, дисциплінованості, відповідальності, сумлінності, працьовитості, дбайливості й охайності, наполегливості та ін.

Розвивальна функція виявляється в тому, що студент, отримавши оцінку, відчуває бажання і потребу в активізації пізнавальної діяльності. Це стимулює особистість до розвитку психічних властивостей і процесів – волі, уваги, мислення, мовлення та ін.

Коригувальна функція полягає у тому, що на основі виявленого рівня знань, умінь і навичок, утруднень, недоліків, причин неуспішності вживаються заходи щодо усунення прогалин у знаннях і компетенції.

Прогностична функція – викладач отримує дані для оцінки результатів своєї праці, методики, для подальшого їх удосконалення. Оцінювання результатів навчальної діяльності студента допомагає йому скоригувати, поліпшити свою навчальну роботу.

Контрольна функція дає можливість визначити рівень знань, умінь, навичок і компетенції студента, забезпечити об'єктивність оцінювання, підготуватися до засвоєння нового навчального матеріалу [1].

Для виявлення результатів успішності навчання з дисциплін нині використовуються найрізноманітніші форми, методи та способи контролю в поєднанні із засобами навчання або без них. Зазначимо, що всі вони

підпорядковуюються цілям навчання взагалі та перевірки зокрема, а також розрізняються за видами.

Залежно від періодичності та призначення виділяють такі види контролю: вхідний, допоміжний, поточний, тематичний (рубіжний), підсумковий, завершальний (державна атестація) [2].

Вхідний контроль має основним завданням виявити рівень базових знань студентів із предмета й застосовується на початку його вивчення. За його результатами викладач може обрати відповідні системи й темпи навчання. Для його реалізації ефективними методами можуть бути тести (письмові або комп'ютерні), евристична бесіда, письмові відповіді на відкриті питання або традиційне усне опитування. Зазначимо, що проведення вхідного контролю не передбачає виставлення оцінки успішності.

Допоміжний контроль під час навчального процесу допомагає викладачу оперативно виявити, чи зрозуміла навчальна інформація студентам, чи доступні пояснення, які існують можливості практичного використання нових знань тощо. Для цього застосовуються запитання для усної чи письмової відповідей, завдання графічного характеру, типові задачі, які розв'язуються на занятті під час пояснення викладача.

Поточний контроль посідає найважливіше місце у вивченні економіки, оскільки саме він реалізує всі функції контролю взагалі. Це один з найдієвіших способів стимулювання регулярної активної навчальної діяльності студентів. Він дає змогу своєчасно виявити рівень якості аудиторної та поза аудиторної робіт, установити адекватність обраних методів цілям навчання. Для здійснення поточного контролю застосовується більшість його форм і методів (крім комп'ютерного тестування). Раціональним вважається комбінування 2–4 методів на одному занятті, щоб, з одного боку, не було одноманітності, а з іншого боку, щоб не створювати калейдоскопу дрібних видів діяльності та не розпорошувати увагу студентів.

Тематичний (рубіжний) контроль проводиться після вивчення великої теми або цілого розділу. Він має виявити рівні засвоєння студентами (учнями) всіх елементів бази знань. Тому й перевірка повинна бути організована так, щоб охопити всіх студентів групи. Як правило, для здійснення тематичного контролю відводиться окреме заняття та передбачається спеціальний час для самопідготовки.

Підсумковий контроль проводиться за результатами навчання протягом певного періоду (чверті, семестру, року). По суті своїй він є більш формалізованим, тому що за одне заняття виявити глибину засвоєння всіма студентами (учнями) групи вивчених тем досить складно. У практиці навчання викладачі використовують різні підходи для здійснення підсумкового контролю:

- підсумкова оцінка виставляється як середня за результатами тематичного контролю;
- проводиться усний залік або колоквиум і т. п.

Зрозуміло, підсумкова оцінка є адекватною, якщо ефективно здійснювалися заходи поточного й тематичного контролю. Адже це сприяє регулярній цілеспрямованій роботі з навчальним матеріалом і формуванню цілісної системи знань з економіки. Головна роль у цьому процесі належить викладачу, оскільки студент через обмеженість початкових знань часто не може самостійно організувати для себе вивчення предмета [3].

Підсумковий контроль (екзамен, державна атестація) на завершення вивчення предмета проводиться, як правило, у вигляді заліку, екзамену або навчального проекту (дипломної роботи). Його мета – виявити рівень залишкових знань студентів, рівні досягнення навчальних цілей дисципліни, уміння застосовувати здобуті знання на практиці, розв'язувати проблемні ситуації.

До контролю та оцінки знань, навичок і вмінь студентів у навчанні висувають такі вимоги: об'єктивність; достатня кількість відомостей для оцінки; тематична спрямованість; умотивованість оцінок; єдність вимог з боку тих, хто контролює; оптимальність; усебічність; дієвість, тобто їх вплив на формування професійних знань, навичок і вмінь студентів.

У процесі оцінювання знань студентів слід враховувати обсяг відомостей, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, законами, закономірностями й принципами, ступінь їх пізнання, здатність до систематизації та узагальнення, що передбачає:

- пізнання й визначення понять, розуміння їх сутності, розкриття змісту, встановлення сукупності зв'язків і залежностей між окремими частинами й цілим тощо;

- виокремлення головного, актуальних теоретичних проблем, усвідомлення їх глибини та визначення шляхів їх розв'язання;

- розуміння законів, закономірностей, принципів, концепцій;

- здатність до узагальнення, систематизації, класифікації явищ [4].

Отже, знання мають бути глибокими, міцними, систематизованими, оперативними та усвідомленими. А їх рівень може бути репродуктивним, реконструктивним, евристичним і творчим.

Список використаних джерел:

1. Мороз О. Г. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: [навч. посібн.] / за ред. О. Г. Мороза. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – 314 с.

2. О реализации принципов Болонской декларации в университете [Электронный ресурс] 2010. Режим доступа: www.pomorsu.ru/doc/quality/normativ/26.02.11.pdf.

3. Тичина І.І. Модульна організація учбового процесу. Рейтингова система контролю успішності студентів. – Наукові праці УДПУ – 2014. – Випуск 5. Т. 2.

4. Сучасні освітні технології у вищій школі: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1–2 листопада 2012 р.): Тези доповідей: у 2 ч. / Ч. 2 / Відп. ред. А. А. Мазаракі. – К.: Київ КНТЕУ, 2013. – 259 с.